

O'ZBEKISTONDA ICHKI VA TASHQI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI

G'ulomova Gulbahor Bahtiyor qizi

Toshkent Davlat Sharqshunoslik Universiteti 2-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20092959>

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi O'zbekistonda ichki va tashqi turizmni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari kompleks tarzda tahlil qilingan. Tadqiqotda turizm rivojiga ta'sir etuvchi omillar, mavjud muammolar hamda innovatsion va institutsional yondashuvlar o'rganilgan. Xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy qarashlari asosida turizmni rivojlantirishning samarali strategiyalari yoritilgan. O'zbekiston misolida olib borilgan tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, turizm sohasida infratuzilmani rivojlantirish, xizmat sifatini oshirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali turistlar oqimini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Kalit so'zlar: ichki turizm, tashqi turizm, strategik rivojlanish, turistik oqim, O'zbekiston, innovatsiyalar, infratuzilma

Annotation

This thesis examines the strategic directions for the development of domestic and international tourism in Uzbekistan. The study analyzes key factors influencing tourism growth, identifies existing challenges, and explores innovative and institutional approaches. Based on the views of both foreign and local scholars, effective strategies for tourism development are outlined. The findings suggest that improving infrastructure, enhancing service quality, and implementing digital technologies can significantly increase tourist flows in Uzbekistan.

Keywords: domestic tourism, international tourism, strategic development, tourist flow, Uzbekistan, innovation, infrastructure

Аннотация

В данном тезисе анализируются стратегические направления развития внутреннего и внешнего туризма в Узбекистане. Исследуются факторы, влияющие на развитие туризма, выявляются существующие проблемы и рассматриваются инновационные и институциональные подходы. На основе взглядов зарубежных и отечественных ученых раскрываются эффективные стратегии развития туризма. Результаты показывают, что развитие инфраструктуры, повышение качества услуг и внедрение цифровых технологий способствуют росту туристических потоков.

Ключевые слова: внутренний туризм, внешний туризм, стратегическое развитие, туристические потоки, Узбекистан, инновации

Kirish. Zamonaviy global iqtisodiyotda turizm sohasi iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi muhim drayverlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Xususan, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun turizm eksport daromadlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Jahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, turizm global YaIMning qariyb 10 foizini tashkil etadi va har o'n ish o'rnidan biri aynan ushbu sohaga to'g'ri keladi [1].

Ilmiy adabiyotlarda turizmni rivojlantirishda destinatsiyalarning raqobatbardoshligi, xizmat sifati va innovatsiyalar hal qiluvchi omillar sifatida qayd etiladi. Xususan, D. Buhalis turizmni raqamli va marketing strategiyalar orqali boshqariladigan moslashuvchan tizim

sifatida izohlaydi [2], A.M. Hjalager esa innovatsiyalar turizm samaradorligini oshiruvchi asosiy mexanizm ekanligini ta’kidlaydi [3].

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda turizm jadal rivojlanmoqda. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, 2025-yilda mamlakatga 11,7 milliondan ortiq xorijiy turist tashrif buyurgan [4]. Shu bilan birga, ichki turizm hajmi ham oshib, yiliga 20 milliondan ortiq sayohatlar amalga oshirilmoqda [5]. Bu ko‘rsatkichlar turizmni strategik yo‘nalish sifatida chuqur ilmiy o‘rganishni talab etadi.

Turizm rivojining hozirgi holati va tendensiyalari. O‘zbekiston turizmi so‘nggi yillarda barqaror o‘shish bosqichiga o‘tdi. Xorijiy turistlar oqimining keskin oshishi mamlakatning xalqaro turizm bozoridagi o‘rnini mustahkamladi. UNWTO hisobotlariga ko‘ra, O‘zbekiston 2024–2025-yillarda eng tez rivojlanayotgan turistik yo‘nalishlar qatoriga kiritilgan [6].

Mazkur o‘shish quyidagi omillar bilan izohlanadi:

- **vizasiz rejimning joriy etilishi** – 90 dan ortiq davlat fuqarolari uchun soddalashtirilgan kirish tartibi;
- **transport infratuzilmasining rivojlanishi** – yangi aviaqatnovlar va temir yo‘l liniyalari;
- **davlat siyosati** – turizmni rivojlantirish bo‘yicha strategik dasturlar;
- **madaniy meros obyektlari** – Samarqand, Buxoro va Xivaning xalqaro turizm markazlari sifatida rivojlanishi.

Ichki turizm ham muhim segment sifatida shakllanib, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim rol o‘ynamoqda. Chunki ichki turizm tashqi iqtisodiy omillarga kamroq bog‘liq bo‘lib, inqiroz sharoitida ham turizm faolligini saqlab qoladi [1].

Asosiy muammolar va cheklovlar tahlili. Rivojlanish bilan birga, turizm sohasida qator tizimli muammolar ham mavjud:

Birinchidan, **infratuzilmaning hududiy notekis rivojlanganligi.** Turistik oqim asosan tarixiy shaharlarda jamlangan bo‘lib, boshqa hududlarning salohiyati yetarli darajada ishga solinmagan.

Ikkinchidan, **xizmat sifati va kadrlar malakasining yetarli emasligi.** Xalqaro standartlarga mos xizmatlarning yetishmasligi turistlar qoniqish darajasini pasaytiradi [7].

Uchinchidan, **marketing va brending muammolari.** O‘zbekistonning turistik imiji hali to‘liq shakllanmagan, global bozorda yetarli darajada targ‘ib qilinmayapti.

To‘rtinchidan, **raqamli texnologiyalarning sust joriy etilishi.** Raqamli platformalar va smart turizm tizimlari yetarli darajada rivojlanmaganligi turizm boshqaruvining samaradorligini cheklaydi [8].

Strategik rivojlanish yo‘nalishlari. Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi strategik yo‘nalishlar taklif etiladi:

1. Raqamli transformatsiya

Turizmni raqamlashtirish orqali turistlar oqimini real vaqt rejimida boshqarish, xizmatlarni shaxsiylashtirish va marketing samaradorligini oshirish mumkin. Masalan, AI va Big Data texnologiyalari turistlar xulq-atvorini prognoz qilish imkonini beradi [8].

2. Infratuzilmani modernizatsiya qilish

Transport, mehmonxona va logistika tizimlarini rivojlantirish turistlar uchun qulay muhit yaratadi. Bu esa turistlar oqimining oshishiga bevosita ta‘sir qiladi [7].

3. Hududiy diversifikatsiya

Ekoturizm, ziyorat turizmi va gastronomik turizmni rivojlantirish orqali turistlar oqimini hududlar bo‘yicha muvozanatlashtirish mumkin.

4. Xizmat sifatini oshirish

Xalqaro standartlarga mos xizmatlar turistlar qoniqishini oshiradi va qayta tashrif ehtimolini kuchaytiradi.

5. Davlat-xususiy sektor hamkorligi

Investitsiyalarni jalb qilish orqali turizm infratuzilmasini rivojlantirish va yangi loyihalarni amalga oshirish mumkin.

Davlat strategiyasiga ko'ra, 2030-yilgacha xorijiy turistlar sonini 20 millionga yetkazish rejalashtirilgan [5].

Samarqand shahri O'zbekistonda turizmni muvaffaqiyatli rivojlantirishning yorqin misoli hisoblanadi. So'nggi yillarda mehmonxonalar sonining oshishi, transport infratuzilmasining yaxshilanishi va xalqaro tadbirlarning o'tkazilishi natijasida turistlar oqimi keskin oshgan.

Registon majmuasiga yiliga milliondan ortiq turist tashrif buyurishi ushbu hududning global turizm markaziga aylanganini ko'rsatadi [6]. Bu esa strategik yondashuv va investitsiyalar turizm rivojida hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda ichki va tashqi turizmni rivojlantirish katta iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mavjud muammolarni hal etish va zamonaviy strategiyalarni joriy etish orqali turistlar oqimini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Ayniqsa, quyidagi yo'nalishlar ustuvor hisoblanadi:

- raqamli innovatsiyalarni keng joriy etish;
- xizmat sifatini oshirish;
- hududiy turizmni rivojlantirish;
- marketing va milliy brendni kuchaytirish.

Umuman olganda, tizimli va innovatsion yondashuvlar asosida O'zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. UNWTO. (2022). *International Tourism Highlights*. Madrid.
2. Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97–116.
3. Hjalager, A. M. (2010). A review of innovation research in tourism. *Tourism Management*, 31(1), 1–12.
4. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. (2025). Turizm statistikasi.
5. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi. (2023). Turizmni rivojlantirish strategiyasi.
6. UNWTO. (2024). *Tourism Development Report*.
7. World Bank. (2021). *Tourism Development and Infrastructure*.
8. Gretzel, U., et al. (2015). Smart tourism. *Electronic Markets*, 25(3), 179–188.